

UNA CERIMONIA DIMENTICATA

I FESTEGGIAMENTI IN ONORE di Guido ROMANELLI NEL 1922

Egy elfelejtett ünnepség

Guido ROMANELLI ÜNNEPLÉSE 1922-BEN

Il nome di Guido Romanelli e la sua attività umanitaria, svolta durante il periodo della Repubblica Ungherese dei Consigli, sono sicuramente noti a coloro che si interessano della storia dei rapporti italo-ungheresi.

Il fatto, conosciuto ai più, riguarda il suo intervento per salvare i ludovikani, cioè gli allievi dell'Accademia Militare di Budapest, la Ludovika appunto, e i loro comandanti, che capeggiarono la rivolta controrivoluzionaria scoppiata il 24 giugno del 1919 e presto soffocata.

Pochi sono invece a conoscenza del fatto che Romanelli, pur essendo un militare, non aveva salvato solo e soprattutto soldati, ma al contrario si era occupato anche dei semplici cittadini di Budapest, degli abitanti della provincia, delle personalità ecclesiastiche. Organizzò collette per i poveri e una mensa per gli affamati, si prodigò per portare all'estero i beni dei cittadini italiani e degli aristocratici ungheresi, aiutandoli anche a lasciare il paese. Alzò la voce non solo a favore delle vittime del terrore rosso, ma anche per le vittime del terrore bianco. Dopo la sconfitta della Repubblica dei Consigli aiutò le famiglie dei commissari del popolo (e persino alcuni commissari politici) a rifugiarsi a Vienna.

Ha fatto tutto il possibile per ottenere che nell'agosto del 1919 la capitale ungherese, già affamata e indigente a causa della guerra e della dittatura, non venisse occupata dagli eserciti dei paesi limitrofi, ma da alcune divisioni inglesi, francesi e italiane.

È ancora meno noto come egli abbia pagato con la carriera militare, la sua missione ungherese e le attività umanitarie svolte. L'unico risarcimento che Romanelli abbia ottenuto è stata la particolare considerazione da parte degli ungheresi, la loro gratitudine e il loro affetto che lo hanno accompagnato per tutta la vita.

Le Cerimonie che furono organizzate in suo onore 83 anni fa, 3 anni dopo la sua missione di quattro mesi in Ungheria, nei giorni del 18 e 19 novembre del 1922 a Budapest, sono oggi quasi completamente dimenticate. Eppure – e questo può sembrare sorprendente – nessun altro ufficiale straniero e nessun'altra personalità italiana (seppur di rango/grado più alto) ha mai ricevuto onorificenze consegnate dal parlamento ungherese nell'ambito di una cerimonia così intima, o manifestazione di stima così sincera, come lui.

Il 18 novembre del 1922, alle ore 11, Romanelli fu accolto davanti al Parlamento da una folla in festa. Gli furono consegnati due busti (opere di Alajos Stróbl), una spada d'onore ornata di pietre preziose, un dipinto (opera di Sándor Erdey), e furono coniate in suo onore 8 medaglie di bronzo col nastro tricolore rosso-bianco-verde. (La spada d'onore è tuttora esposta nel Museo dell'Unità d'Italia, a Roma.)

Nel corso della consegna delle onoreficenze il cardinale arcivescovo Csernoch tenne un sentito discorso.

La cerimonia è stata „semplice, sublime e commovente”. L'Ambasciata Italiana di Budapest festeggiò con un banchetto, il Teatro dell'Opera con uno spettacolo di gala. Sia la cerimonia presso il parlamento, sia l'Opera evocavano l'atmosfera delle occasioni speciali. Quando Romanelli entrò nel palco dell'ambasciatore italiano fu accolto da una ovazione e, prima ancora delle note dell'Aida, fu suonato in suo onore l'inno italiano. Oltre alla famiglia dell'arciduca Giuseppe, era presente anche il governatore Horthy e numerose altre personalità illustri, nonché i rappresentanti del mondo letterario e giornalistico e diversi rappresentanti di alto grado dell'esercito.

Guido Romanelli neve, a Magyarországi Tanácsköztársaság időszakában folytatott humanitárius tevékenysége minden bizonnyal ismerős az olasz-magyar kapcsolatok történetét számon tartók körében.

Amit a legtöbben tudunk róla, az, hogy megmentette a ludovikásokat, egy 1919. június 24-én kitört, gyorsan elfojtott ellenforradalmi felkelés résztvevőit, köztük a Ludovika Akadémia növendékeit és parancsnokaikat, a felkelés vezetőit.

Azt már kevesebben tudják: bár katona volt nemcsak, és nem elsősorban katonákat mentett, hanem egyszerű budapestieket, vidékieket, egyházi személyeket. A szegényeknek gyűjtést, az éhezőknek étkeztetést szervezett, segítette olasz állampolgárok, magyar arisztokraták vagyonának külföldre juttatását, az ország elhagyását. Szót emelt nemcsak a vörös-, de a fehérterror áldozatainak érdekében is. A tanácsköztársaság bukása után segítette a népbiztosok családtagjainak (sőt néhány népbiztosnak is) Bécsbe menekülését.

Tőle telhetően mindent megpróbált, hogy elérje: 1919 augusztusában ne a környező országok, hanem néhány angolszász, francia és olasz hadosztály szállja meg a háborút, a diktatúra miatt már amúgy is éhező, nélkülöző magyar fővárost.

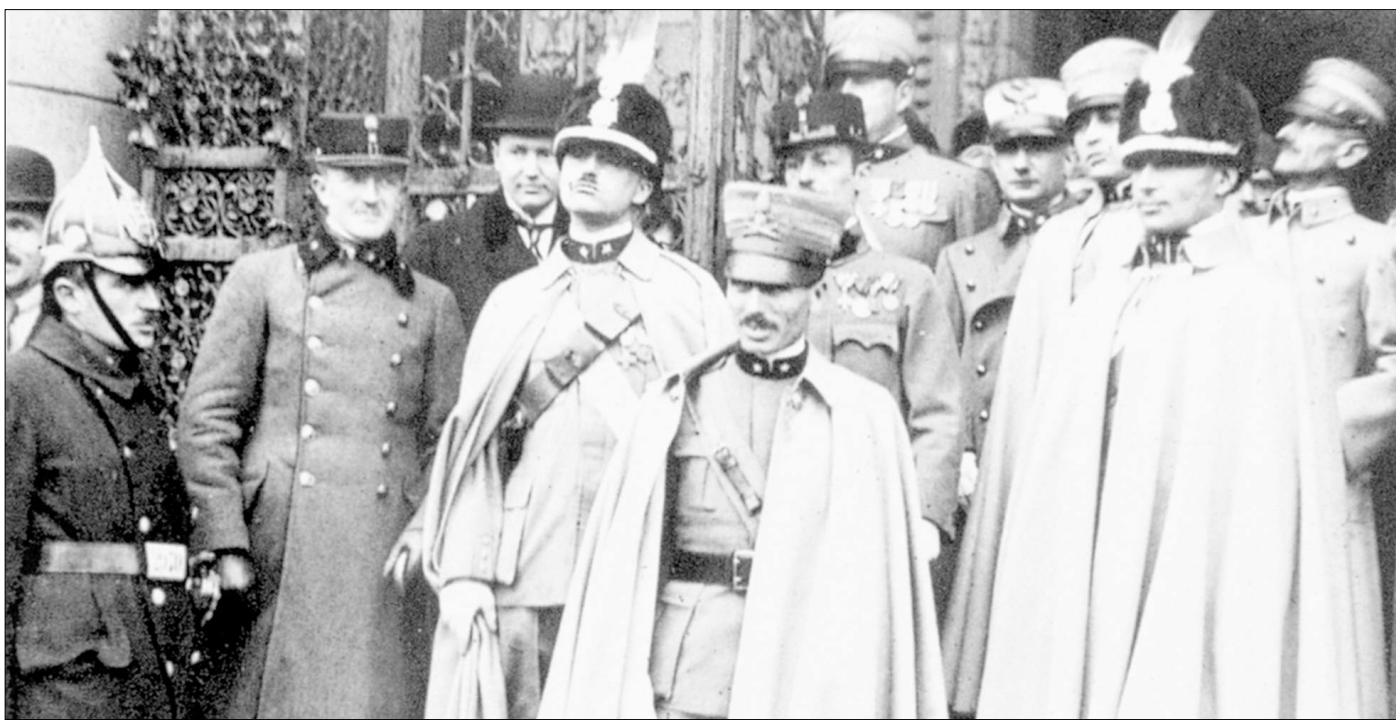
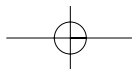
Még kevésbé ismert: magyarországi missziójáért, humanitárius tevékenységéért katonai karrierjével fizetett. Egyedüli kárpótlás érte a magyarok kivételes megbecsülése, hátralevő életét végigkísérő hálája, szeretete volt.

Az a tiszteletére rendezett ünnepségsorozat, amelyben 83 évvel ezelőtt, három évvel négyhónapos magyarországi missziója után, 1922. november 18–19-én Budapesten részesült, mára már szinte teljesen feledésbe merült. Pedig – bár bizonyára meglepő – sem külföldi katonatiszt, sem más olasz személyiség (lehetett bár jóval magasabb rangú/rendfokozatú) nem részesült a magyar parlamentben bensőségesebb ünnepség keretében átadott kitüntetésben, őszintébb megbecsülésben, mint ő.

1922. november 18-án 11 órakor Romanellit már az Országház előtt ünneplő tömeg fogadta. Két mellszobrot (Stróbl Alajos alkotását), egy ékkövekkel kirakott díszkardot, egy festményt (Erdey Sándor műve) vehetett át, s 8 piros-fehér-zöld szalagos bronzérmeket adott át a tiszteletére. (A díszkard ma is megtekinthető Rómában az Olasz Egység Múzeumában.) Az elismerések átadásakor Csernoch bíboros hercegprímás emelkedett beszédet tartott.

A szertartás „egyszerű, fennkölt és meghatározó volt”. A budapesti Olasz Követség bankettel, az Operaház díszelőadással ünnepelte. Nemcsak a parlamenti ünnepség, de az Opera is a különleges al-

La mattina del 19, Romanelli è stato accolto con grandi festeggiamenti nel palazzo dell'Accademia delle Scienze dall'Associazione Italo-Ungherese Mátyás Korvin, che l'ha nominato membro d'onore. Contemporaneamente, l'arcivescovo Csernoch ha inaugurato la statua di János Kapisztrán presso il Castello di Buda.

Le cerimonie, oltre a testimoniare la grande stima, dedizione e popolarità che lo circondavano, dimostravano anche la simpatia degli ungheresi verso l'Italia, che dopo la guerra si stava di nuovo rafforzando. Romanelli ha in ogni occasione sempre rilevato come ciò che egli aveva fatto fosse opera dell'Italia, e quindi i ringraziamenti spettassero non a lui ma alla sua patria.

Non molto tempo dopo gli fu dedicata una strada (via Illés). Alcuni anni più tardi (nel 1929) fu posizionata una targa commemorativa in suo onore sul muro della Ludovika (un bassorilievo di Szilárd Szödy).

Dopo la guerra una delle sue statue fu fusa per realizzare la statua di Stalin, l'altra è rimasta a prendere la polvere nei magazzini della Galleria Nazionale fino ai cambiamenti politici, sorte condivisa dal dipinto, conservato dal Museo di Storia Militare. In quest'ultimo decennio, presso due distinti palazzi dell'Università di Difesa Nazionale Miklós Zrínyi, sono stati nuovamente posizionati una copia del suo busto e un nuovo bassorilievo che rende omaggio alla sua memoria.

Romanelli visse 96 anni, mantenendo per tutta la vita sempre accessi i suoi legami con l'Ungheria. Fece ritorno a Budapest dal 1938 al 1943, ricoprendo il ruolo di presidente della Banca Italo-Ungherese. Perfino il suo ultimo viaggio ha testimoniato l'amicizia con l'Ungheria: la sua bara nel corso della cerimonia funebre era ricoperta dalla bandiera della Ludovika.

Romanelli merita che la gratitudine dei nostri predecessori nei suoi confronti non vada dimenticata, che la sua missione sia da noi ricordata.

Mária Szabó

kalmak hangulatát idézte. Amint megjelent az olasz nagykövet páholyában, harsány ováció tört ki, s az Aida hangjainak felcsendülése előtt az olasz himnusz szólalt meg tiszteletére. József főherceg családján kívül jelen volt még Horthy kormányzó, számos más előkelőség, az irodalmi, újságírói világ, valamint a hadsereg több il-lusztris képviselője.

19-én délelőtt a Tudományos Akadémia épületében a Korvin Mátyás Olasz-Magyar Egyesület nagy ünnepélyességgel fogadta, és tiszteletbeli tagjává választotta. Ezzel egy időben Csernoch hercegprímás a Budai Várban Kapisztrán János szobrát avatta.

Az ünnepségek azon túl, hogy tanúsították az őt körülvevő óriási megbecsülést, odaadást és népszerűséget, bizonyították a magyarok Itália iránt érzett, a háború után ismét erősödő rokonszenvét is. Romanelli minden fórumon hangsúlyozta: amit tett, azt Olaszország tette, a köszönet nem őt, hanem hazáját illeti.

Nem sokkal ezután utcát (Illés utca) neveztek el róla. Néhány évvel később (1929-ben) a Ludovika falán emléktáblát (Szödy Szilárd domborműve) avattak tiszteletére.

A háború után egyik szobrát a Sztálin-szoborba olvasztották, a másik a rendszerváltásig porosodott a Nemzeti Galéria raktárában, míg a festménynek ugyanez a sors jutott a Hadtörténeti Múzeumában. Az elmúlt évtizedben a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem két különböző épületében újra felállították mellszobrának másolatát, elhelyezték az emléket megőrkítő új domborművet.

96 évet élt. Élete végéig ápolta magyar kapcsolatait. 1938-tól 1943-ig, mint az Olasz-Magyar Bank elnöke még visszatért Budapestre. Utolsó útja is magyarbarátsága megható bizonyosága: koporsóját a temetési szertartás alatt a Ludovika zászlója fedte.

Megérdemli, hogy ne felejtsük elődeink iránta érzett hálóját, számon tartsuk misszióját.

Szabó Mária

The name of Colonel Guido Romanelli is indelibly linked with his noble and courageous behavior as Chief of the Italian Military Mission in Hungary at the end of the First World War, during the period of the Hungarian Republic of Councils. In particular, he saved from the death penalty over a hundred cadets of the „Ludovika” Military Academy in Budapest who had risen in revolt against the Béla Kun regime. That is how he earned the gratitude and affection of the Hungarian people, as solemnly signified in a series of ceremonies held in his honor in Budapest 83 years ago, three years after his mission in Hungary, on the 18th and 19th of November 1922.

